

Regelbunden tillsyn i Malmsjö skola och Olberga skola

Förskoleklass

Grundskola

Inledning

Skolinspektionen har granskat verksamheten i Botkyrka kommun och besökt Malmsjö och Olberga skolor den 16 och 18 september 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för den regelbundna tillsynen.

Tillsynen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs har kommunen och rektorn för skolan ansvar för att åtgärder vidtas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen inom tre månader från dagen för Skolinspektionens beslut, dvs. senast den 11 maj 2009. Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och skolorna, dels den information som samlats in under besöket. I Malmsjö och Olberga skolor intervjuades skolledning, lärare och elever. Även information om kommunen och skolan från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av Malmsjöenheten

Tabell 1: Antal elever på Malmsjöenheten

Malmsjö skola / Olberga skola	Antal elever
Förskoleklass	43 / 9
Grundskola	216 / 24

Källa: Skolans egna uppgifter i samband med inspektionen i september 2008.

Malmsjö och Olberga skolor ligger i den södra delen av Botkyrka kommun och tillhör Tumbaenheten. Rektorsområdet bestående av Malmsjö skola och Olberga skola kallas för Malmsjöenheten. Skolverksamheten leds av en rektor och en biträdande rektor. Rektor har lett Malmsjöenheten i cirka tre år och den biträdande rektorn tillträdde sin

tjänst i maj 2008. Personalen i Malmsjö skola arbetar i tre arbetslag. I Malmsjö skola finns förskoleklass och årskurs 1–5 och i Olberga skola finns förskoleklass och årskurs 1–3. Årskurs 2–3 i Malmsjö skola och årskurs 1–3 i Olberga skola är åldersblandade. Olberga skolas elever åker skolbuss till Malmsjö skola för att få undervisning i ämnena idrott och hälsa samt slöjd. I anslutning till skolorna finns även förskola och fritidshemsverksamhet. Kommunens ansvarstagande för dessa verksamheter beskrivs i separata verksamhetsrapporter.

Bedömningar

Motiveringsrutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. I detta material används begreppet styrdokument som en samlande beteckning för relevanta författningar och allmänna råd.

1 Kunskaper

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans kunskapsresultat och arbetet för att ge eleverna möjlighet att nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger eleverna att nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Kommentar och bedömning:

Lärarna i Malmsjö skola har med hjälp av de nationella kursplanerna samt läroplanens mål att sträva mot tagit fram bedömningsmatriser för flertalet ämnen och även för vissa ämnesövergripande temaområden. De nationella ämnesproven används av lärarna som stöd för eleverna kunskapsbedömning. Skolledningen har en samlad bild av elevernas resultat i samtliga ämnen i årskurs 5. År 2007 varierade andelen elever som bedömdes uppnå målen för godkänt från 80 procent till 100 procent beroende på ämne. År 2008 var andelen elever som bedömdes uppnå målen lägre, från svenska 66 procent, matematik 71 procent och engelska 76 procent till 100 procent i bland annat musik och teknik. Enligt skolledningen beror detta på att årskurs 5 vårterminen 2008 endast bestod av pojkar och att skolan, trots flera olika stödinsatser, inte lyckades få alla elever att nå målen. Skolinspektionen bedömer att skolans resultat sammantaget behöver förbättras.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Bedömningspunkter

1.2.1 Lärarna följer fortlöpande upp elevernas kunskapsutveckling och resultat i alla ämnen i förhållande till styrdokumentens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.2.2 Lärarna genomför utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.2.3 Lärarna upprättar en individuell utvecklingsplan i samband med utvecklingssamtalet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Grundskoleförordningen ställer krav på att skolan upprättar en individuell utvecklingsplan (IUP) för varje elev vid utvecklingssamtalet. Den ska vara framåtsyftande och skriftligen sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Malmsjöenheten har vid tillsynstillfället inte genomfört utvecklingssamtal med alla elever. Skolinspektionen har vid sitt besök tagit del av planer som upprättats vårterminen 2008 och som därför bedöms utifrån de bestämmelser för individuella utvecklingsplaner som gällde då. På Malmsjöenheten har diskussioner om den individuella utvecklingsplanen förts och en ny mall har tagits fram. Inspektörerna har tagit del av några exempel på Malmsjöenhetens individuella utvecklingsplaner och bedömer att de individuella utvecklingsplanerna behöver utvecklas. Kopplingen till de nationella målen behöver tydliggöras och det är också viktigt att planerna tydligt fokuserar på vilka åtgärder skolan ska vidta. Skolinspektionen bedömer därför att syftet med den individuella utvecklingsplanen behöver tydliggöras, både för lärare, elever och föräldrar och att innehållet i de individuella utvecklingsplanerna behöver förbättras.

Inför höstterminen 2008 trädde nya bestämmelser om individuella utvecklingsplaner i kraft. Bestämmelserna innebär att de individuella utvecklingsplanerna inte längre enbart ska vara framåtsyftande utan även innehålla skriftliga omdö-

4 (12)

men om elevens kunskaper i varje ämne och varje årskurs. Det är rektorn som beslutar om utformningen av den skriftliga informationen som ska ges i utvecklingsplanen. Det finns inte längre något förbud mot att den skriftliga informationen är betygsliknande.

Skolinspektionen förutsätter att de nya bestämmelserna om individuella utvecklingsplaner och skriftliga omdömen ligger till grund för skolans fortsatta arbete i detta avseende.

1.3 Bedömning och betygssättning

Bedömningspunkter

1.3.1 Lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling och som stöd för betygssättning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.3.2 Vid bedömning och betygssättning utgår lärarna från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.3.3 Betyg sätts och utfärdas, skriftliga bedömningar ges och betygskatalog förs enligt grundskoleförordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Ej relevant	Ej relevant

1.4 Genomförande av utbildningen

Bedömningspunkter

1.4.1 Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.2 Eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

I läroplanen uttrycks att eleverna ska få reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. 62 procent av eleverna i årskurs 5 i Malm-sjöenheten upplever, enligt en elevenkät gjord år 2007, att de inte är med och planerar sitt arbete varje vecka. Bilden bekräftas av de intervjuade eleverna som uppger att det är lärarna som till största delen bestämmer undervisningens innehåll och utformning. Eleverna kan dock arbeta utifrån sitt eget val när lektionens, dagens eller veckans förelagda individuellt anpassade arbetsuppgifter är gjorda. En del lärare ger också under samtal med inspektörerna exempel på att eleverna får planera en del av sitt arbete och välja redovisningsformer. Andra lärare för samtal med eleverna om hur de tänker kring sitt eget lärande och olika inlärningsstilar. Lärarna efterlyser dock en diskussion om vad elevinflytande över det egna lärandet innebär och hur det kan utvecklas. Det finns inget systematiskt arbete i skolorna för hur elevernas ansvarstagande och inflytande successivt ska öka med elevernas stigande ålder och mognad. Skolinspektionen bedömer att elevernas möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet behöver förbättras.

1.4.3 Eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.4 De som arbetar i skolan samverkar inom och mellan verksamheterna för att stödja elevernas utveckling och lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.4.5 Utbildningen i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Bedömningspunkter

1.5.1 Skolans undervisning anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.5.2 Särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

1.5.3 Vid behov av särskilda stödåtgärder utarbetas alltid åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Om det framkommer att en elev kan ha behov av särskilda stödåtgärder åligger det enligt grundskoleförordningen rektorn att se till att behovet utreds och att åtgärdsprogram utarbetas. Av åtgärdsprogrammet ska framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Det framkommer under lärarintervjun i Malmsjö skola en osäkerhet hos personalen om och när åtgärdsprogram ska skrivas. De åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del av visar varierande kvalitet. Det ska i åtgärdsprogrammet framgå vilka insatser skolan ska vidta och kopplingen till de nationella målen behöver tydliggöras och konkretiseras. Åtgärdsprogrammen bör inte heller innehålla personliga omdömen om eleven som exempelvis "positiv och glad kille". Det är angeläget att syftet med åtgärdsprogram och när de ska upprättas tydliggörs för lärarna. I samband med upprättandet av åtgärdsprogram är det även av vikt att elevens lärmiljö analyseras och att undervisningen kritiskt utvärderas för att upptäcka eventuella brister.

Skolinspektionen bedömer att innehållet i åtgärdsprogrammen behöver förbättras. Syftet med åtgärdsprogram och när de ska upprättas behöver tydliggöras för lärarna. Se även Skolverkets Allmänna råd För arbete med åtgärdsprogram (SKOLFS 2008:25).

2 Normer och värden

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i vardaglig handling samt skolans arbete för att ge eleverna en trygg miljö.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Bedömningspunkter

2.1.1 Skolan utgör en trygg miljö som är inriktad på lärande.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt läroplanen ska eleven i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Eleverna ska ha en skolmiljö där ingen utsätts för diskriminering eller någon form av kränkningar. Inspektörernas intryck är att en majoritet av Malmsjöenhetens elever upplever skolornas miljö som trygg. Tillsynen visar dock att det i Olberga skola förekommer kränkningar mellan elever. Lärare och skolledning är medvetna om detta och ett antal åtgärder har satts in för att stoppa kränkningarna. Skolinspektionen bedömer dock att skolan behöver vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att kränkningar inte förekommer.

2.1.2 Skolan och lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

2.1.3 Skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Vid tidpunkten för den regelbundna tillsynen angavs i lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever att det skulle finnas en likabehandlingsplan för varje verksamhet. Planen skulle vara konkret och utifrån en aktuell kartläggning av verksamhetens behov skulle de pla-

nerade åtgärderna under det kommande året anges. Enligt en särskild förordning omfattade skyldigheten också att planen skulle arbetas fram, följas upp och ses över under medverkan av elever.

Malmsjö och Olberga skolors gemensamma likabehandlingsplan innehåller bland annat mål för arbetet och aktiviteter för hur målen ska nås. En specifik redovisning utifrån en aktuell kartläggning av Malmsjö respektive Olberga skolas behov som utgångspunkt för vilka åtgärder som ska genomföras under det närmaste året samt en tydlig ansvarsfördelning mellan rektorn och personalen saknas. I likabehandlingsplanen beskrivs inte heller hur planen årligen ska följas upp, utvärderas och vid behov revideras. Eleverna har inte givits tillfälle att medverka i dess framtagande.

Från den 1 januari 2009 upphörde lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever att gälla. Därefter gäller istället 14 a kap. skollagen (1985:1100, ändrad genom 2008:571) och den nya diskrimineringslagen (2008:567). Detta innebär att skolorna från och med den 1 januari 2009 ska beakta bestämmelserna i två regelverk för att garantera samma materiella skydd mot diskriminering, trakasserier och annan kränkande behandling. Det finns inget som hindrar att skolan/verksamheten för samman de planer som ska upprättas till ett dokument.

Skolinspektionens samlade bedömning är att åtgärder behöver vidtas. Kraven på likabehandlingsplan, enligt kraven i de författningar som gällde vid tidpunkten för tillsynen, uppfylldes inte i Malmsjöenheten. Skolinspektionen förutsätter att de nya bestämmelser som gäller från den 1 januari 2009 ska ligga till grund för skolornas arbete med att med att åtgärda detta.

3 Ledning och kvalitetsarbete

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område rektors ansvarstagande för skolans målinriktning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen. Tillsynen behandlar också tillgång till utbildning samt resurser i form av personal liksom hur rektorn följer bestämmelserna för skolan.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Bedömningspunkter

3.1.1 Varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.2 Skolan erbjuder eleverna språkval, elevens val samt modersmålsundervisning i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering
Enligt grundskoleförordningen ska eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. Undervisningen ska syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. I Malmsjö skola bedrivs elevens val utifrån ett urval av ämnen som har tagits fram av lärarna. I Olberga skola erbjuds eleverna inte elevens val. I båda skolorna råder en viss oklarhet hos elever och en del lärare om syftet med detta ämne. Skolinspektionen bedömer att skolorna behöver säkerställa att eleverna erbjuds elevens val i enlighet med grundskoleförordningen. Se även avsnitt 3.3.2.

3.1.3 Skolan anordnar undervisning i svenska som andraspråk i enlighet med författningarna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.4 Skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.1.5 Utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

10 (12)

3.2 Personalens utbildning

Bedömningspunkter

3.2.1 Skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.2.2 Rektor har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3 Rektors ansvar

Bedömningspunkter

3.3.1 Rektorn håller sig förtrogen med det dagliga arbetet och tar som pedagogisk ledare det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.3.2 Rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

Enligt grundskoleförordningen är det styrelsen för utbildningen som ansvarar för att eleverna erbjuds ett allsidigt urval av ämnen som elevens val. I Botkyrka kommun är detta beslut delegerat till rektorn. I Malmsjöenheten har rektorn inte fattat beslut om detta urval av ämnen. Rektorn är inte heller införstådd med vilka rutiner som gäller i kommunen för återrapportering av delegationsbeslut till styrelsen. Skolinspektionen bedömer att dessa delar behöver åtgärdas.

3.3.3 Lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg iakttas.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.4 Kvalitetsarbete

Bedömningspunkter

3.4.1 Skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
X	

3.4.2 Kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som uppfyller förordningens krav.

Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
	X

Motivering

I förordningen om kvalitetsredovisning anges att varje skola, förskola och fritidshem årligen ska upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder som skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen. Kvalitetsredovisningen syftar även till att ge information om hur väl verksamheten lyckas med sitt uppdrag. En kvalitetsredovisning ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta. En uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan ska redovisas i kvalitetsredovisningen.

Malmsjö och Olberga skolor har en gemensam kvalitetsredovisning som bland annat innehåller målområden, vissa resultat samt åtgärder för ökad måluppfyllelse inför nästkommande år. Inspektörernas bedömning är dock att Malmsjöens kvalitetsredovisning inte fullt ut speglar det kvalitetsarbete som pågår i skolorna. De analyser av resultaten som redovisas är begränsade och det är utifrån kvalitetsredovisningen ottydligt hur väl skolan har lyckats med sitt uppdrag att nå de nationella målen. Exempelvis redovisas endast resultaten av de nationella ämnesproven i årskurs 5 och inte några andra resultat av elevernas

12 (12)

kunskapsutveckling. Elever och föräldrar har inte medverkat i framtagandet av kvalitetsredovisningen. Även en redovisning av likabehandlingsplanens uppföljning och utvärdering saknas.

Skolinspektionen bedömer att skolorna inte uppfyller förordningens krav på kvalitetsredovisning i fråga om innehåll samt elevers och föräldrars deltagande i upprättandet. Detta behöver åtgärdas.

2009-02-10 Stockholm

Lotta Hedén

Anna Löfström